

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu
se primesc. Manuscripte
nu se retrimit.

INSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
următoarele birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dukas Nachf.
Max. Augenthaler & Emrich Looser.
Heinrich Schalek. Rudolf Mosas.
A. Oppelke Nachf. Anton Oppelke.
In Budapesta: A. V. Goldber-
ger, Ekstein Serat. In Ham-
burg: Marcoly & Liebmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
riă garmond pe o colonă 6 cr.
și 30 cr. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicări mai dese
după tarife și învoială.

RECLAME pe pagina a 3. a o
seriă 10 cr. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

A N U L I X I I .

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectorii.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare
Târgul Inului Nr. 80, etajul
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe
luni 3 fl. — Un exemplar 5 cr.
v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 158.

Brașov, Luni-Marți 20 Iulie (1 August).

1899.

Din cauza s-tei sârbători diurni nu va
apăre până Mercuri sêra.

Pregătiri de atentat.

De doi ani de zile, de când
s'au început din nou machinațiunile
adversarilor noștri, cari sub masca
religionară țintesc la distrugerea or-
ganismului autonom al bisericii ro-
mâne unite din Transilvania și Un-
garia, la nimicirea caracterului ei
național și la contopirea ei cu bise-
rica romano-catolică ungherească, —
am dîs și am pretins mereu, ca Ro-
mânii uniți să urmărească cu cea mai
mare veghiare acele machinațiuni
periculoase. În același timp se făc
la înălțimea chiâmării lor, apărându-și
independența bisericii și validitân-
du-și dreptul de organizare pe basa
propriei autonomii.

La 29 Iunie 1897 s'a ținut în
Clușiu cunoscuta conferență a Ro-
mânilor uniți din provincia metropo-
litană de Alba-Iulia și Făgăraș,
care, luând poziția energică față cu
tendențele ostile ale Ungurilor, cari
au inițiat al doilea Congres pentru
așa dîsa organizare a autonomiei ro-
mano-catolicilor, a protestat în con-
tra orî-cărei ingerințe străine. Cre-
dem a fi la loc să reîmprospetăm
sîcî acesta parte a concludului con-
ferenței, pentru a-l pune apoi față
în față cu așa dîsele hotărîri ale
faimoșei comisii de 27 alêsă de
congresul catolic ungherec. Êtă din
cuvînt în cuvînt enunțarea despre
care vorbim:

„Conferența declară solemn, că
„stă firm pe bazele de dezvoltare ale
„dreptului istoric al bisericii române
„unite și ține ncliniit la condițiunile
„de existență ale acestei biserici:
„independența, caracterul ei național ro-
„mănesc și înstătuțiile sale rêsăritene. În
„urmare enunță, că credincioșii acestei
„biserici nu pot lua parte la lucră-
„rile unui Congres autonom comun
„cu biserica catolică de rital latin,
„și de-odată protesteză în potriua in-

„cercărilor de a fi contopiți în orî și-ce
„organism străin de dreptul sêu public.
„vie acele încercări din orî și-ce
„parte“.

Protestul acesta a primit sanc-
țiunea sa, precum scim, prin faptul că
Românii uniți, cari fuseseră invitați
a lua parte la Congresul ungherec,
au refuzat orî-ce participare.

Conferența amintită din Clușiu
a mai cerut însă tot-odată, ca pro-
vinciei metropolitane de Alba-Iulia
și Făgăraș să i-se asigure o organi-
zare autonomă proprie și indepen-
dentă de orî-ce alt organism auto-
nomic străin.

Când conferența a apelat la Me-
tropolitul și la ceilalți episcopi pro-
vinciali, ca să intervină cu totă au-
toritatea lor la locurile competente
pentru realizarea amintitelor postu-
late, a avut înaintea ochilor, că ar-
chiereii vor și face ceea-ce se im-
punea cu necesitate. Și adevă că
vor comunica Congresului catolic
ungherec protestul solemn al credin-
cioșilor lor față cu desconsiderarea
drepturilor bisericii române unite și
față cu ingerința neiertată în afaceri-
le ei autonome. Al doilea, că vor
pune în lucrare neamănat realizarea
dorinței de a-și organiza biserica au-
tonomia singură și în mod inde-
pendent.

De atunci însă ce s'a întemplat?
Până în ziua de ađi nu scim cum
a procedat episcopatul român unit față
cu Congresul romano-catolic. Scim
numai, că i-a împărțisit într'un mod
ôre-care, de ce credincioșii nu voesc
și nu pot să ia parte la lucrările
congresului ungherec. Incât privesce
stăruința dorită, cu scop de a do-
bîndi organizarea propriei autonomii,
nu scim nimic. În intervalul acesta
lung nu scim să se fi ținut vre-o
adunare bisericească, care să se fi
ocupat de acesta gravă cestiune. Nu-
mai cu vre-o două luni înainte, ea
s'a discutat mai mult incidental în
câteva sinode protopopesci.

Acum însă ce vedem? Comisiu-

nea de 27 a Congresului ungherec
romano-catolic, terminându-și lucră-
rile și-a făcut raportul sêu. În acest
raport, semnat de contele Iuliu Sza-
pary și de raportorul Dr. Hovanyi,
găsim și un pasagiu, în care se spune,
că s'a desbătut și o reprezentația
înaintată congresului de către ere-
dincioșii provinciei metropolitane de
Alba-Iulia și Făgăraș, în care „și au
esprimat dorința“, ca să fiă lăsăți
afară din organizarea autonomă ca-
tolică și să-și potă organiza ei auto-
nomia deosebit.

Firesce, că o astfel de repre-
zentația nu putea să aibă nici un
succes în deliberațiunile adversari-
lor românismului. Ei au și respins'o
pe cuvînt, că consideră a fi în in-
teresul general ca toți, cei de rit latin
și grecesc, să fiă înșghebați și conto-
piți într'un singur organism auto-
nomic bisericesc. Ba pe lângă spiritul
cinic și volnic, ce rêsufă din acel
pasagiu, pe care-l redăm mai jos în
întregul sêu în traducere romănescă,
cei din comisiă mai au obrăsnicia,
ca ignorând cu totul caracterul na-
țional român al metropoliei de Alba-
Iulia, să vorbescă numai de „romano
catolică de rit grecesc“, cari se țin
de metropolia de Alba-Iulia etc.

Reprezentațiunea arhierieilor,
cum este indicată în raportul comi-
siei de 27, nu consună cu protestul
conferenței dela Clușiu din Iunie
1897, nici cu atitudinea clerului și
poporului față cu congresul ungherec
catolic, căci nimeni în biserica ro-
mână unită n'a considerat și nu con-
sideră congresul ungherec, ca un for,
care ar avé să opineze sêu să decidă
asupra dorințelor și postulatelor Ro-
mânilor uniți. Ceea-ce se face și se lu-
creză în acel congres și în comisiu-
nile lui nu potă privi biserica ro-
mână unită, și n'are nici o valoare
față cu ea.

De geaba se eșofeză dér contele
Szapary și scîi. Nici ei, cu tot con-
gresul lor, nici nimeni pe lumea
asta, nu va puté să decidă asupra

sortii acestei biserici romănesci fără
de scirea și consimțemîntul poporu-
lui ei credincios.

Despre acesta suntem în clar cu
toții. Este însă neapărată trebuință să
fim lămuriți cu urgență asupra pașilor
întreprinși de Arhieriei, să cunoscem
cuprinsul represeutațiilor și să scim
ce mai au de gând, căci — cum
vedem — deja se pune în lucrare
cel mai nerușinat atentat, ce s'a în-
cercat contra ființei, libertății și a
drepturilor unui popor în veacul al
XIX-lea.

Legea despre naționalități — „în- vechită!“

Timișoara, 29 Iulie n.

Era nouă(?) a d-lui Szeli, cu princi-
piul „lege, drept și dreptate“, începe a rês-
sufia și față de naționalități. Acest înce-
put s'a făcut aici, în Timișoara, și încă în
mod cât se poté de sincer, din incidentul,
ce urmază, pe scurt:

Poporul nemțes din părțile Bisericii-
Albe, care până către anul 1880 în toate
luptele politice-electorale era naționalist —
un corb alb între ceilalți Nemți din Ba-
nat, — ér de când a început pasivitatea
Românilor n'a mai luat parte la alegeri
nici el, căci numai cu Românii dimpreună
putea să isbutescă, — în timpul mai nou
ș-a reluat activitatea sa națională, însă
numai prin comune, și anume cu introdu-
cerea limbii nemțesci ca limbă protocolară
în comune. Adevă, ca să informez corect,
aveau ei deja decretată limba lor ca limbă
protocolară, dér notarii comunali, ce li-se
impuneau, desprețuiau această limbă, folo-
sindu-se per abuzum exclusiv de „limba
statului“ nepricepută poporului, și astfel,
natural, „domnii“ notari introduceau adesea
la protocol cu totul tot întortochiate con-
clusele reprezentanțelor, vorbă scurtă: *co-
mitemau grave abuzuri...*

Din acest motiv poporul, ca să potă
controla el însu-și conclusele reprezentanței,
a început a decreta de nou limba germană
de limbă protocolară, voidind prin asta a
eschide total „limba statului“ din protoco-
lele ședințelor reprezentanțelor lor.

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Doina și daina.

De
Nicolae Sulică.
— Fine. —
V.

Cu prima parte a problemei, ce ne-am
propus, suntem așa-dêra în clar. Hipotetica
origine a cuvîntului daină sêu doină din-
tr'un prototip absolut necunoscut, ba am
puté dîce nesisistent al limbii dacice, fiind
cu desevîrsire eschisă, stadiul actual al cer-
cetărilor comparative libistice folcloristice
ne impune, precum s'a documentat în cele
premergătoare, cu necesitate științifică iden-
tificarea cuvîntului nostru „daina“ cu
„daina“ litvanică, deci să-l considerăm drept
un împrumut al limbii romănesci din graiul
Litvanilor, cari singuri dintre toate limbile,
cu cari au venit Românii când-va în con-
tact, posed o formă daina, analogă, ba chiar
identică ca formă și ca sens.

Luând drept premisă fundamentală

această constatare a noastră, consecința lo-
gică-științifică, precum deja asemenea s'a
accentuat mai sus, va fi fără îndoială să
admitem dintre cele două forme romănesci,
daina și doina, drept prototip forma daina
și prin urmare să considerăm forma doină
drept o variantă posterioară modificată a
prototipului daina.

Nu ne rămâne deci, decât să cercetăm,
care a fost motivul și mai ales modul
de transformare al prototipului original
daina în forma de proveniență mai recentă
doină.

Lucrul la tot cazul trebuie cum va es-
plicat, căci în graiul viu vorbit nici o
schimbare, nici o transformare nu se în-
tîmplă numai așa, în mod accidental, sêu
printr'un capriț al eventualității, ci toate
își au motivele lor, toate se petrec după
anumite principii, decât le-am puté numi
așa, dér nu logice, ci psihologice. În cazul
nostru de față, pornind tocmai din consi-
derațiunile psihologice, nu numai că am puté
fi aplecați să admitem, dér trebuie să admi-
tem, că forma romănescă doină nu este de-
cât un product al etimologisirii populare,

fiă ea de orî-ce categorie. Altă espicare
rațională psihologică nu există.

Ce este etimologisarea populară, în ce
constă ea și cum se petrece acest proces
de transformare, am arătat cu altă oca-
siune¹⁾. De astă-dată voesc să constat numai
atât, că etimologisarea populară în genere,
ca toate procesele limbistice-psihologice, se
petrece inconșciu, în mod spontan, fără re-
flecșiune, fără premeditare, ér în special, că
casurile de etimologisare populară, așa-dêra
etimologiile populare pot fi clasate în două
categorii, după cum forma cea nouă, eti-
mologisată e sprijinită, sêu nu și de înru-
direa de sens cu acel cuvînt, după a cărui
formă s'a modelat forma cea nouă modi-
ficată.

Este peste tot o tendință a poporu-
lui, de-a nu lăsa izolate anumite cuvinte
străine simțului sêu ca formă și în parte
și ca sens, și în consecință de-a căuta să dea
acestor cuvinte obscure o înfățișare cât mai
romănescă, și decât se poté și un sens cât
mai acomodat și accesibil lui. Procesul

¹⁾ Veđi în special „Gaz. Trans.“ 1898. Nr. 106-116.

acesta de transformare se numesce etimo-
logisare populară, ér formele limbistice da-
torite acestei tendințe și trecute prin acest
proces de transformare, potă numele de
etimologii populare. Drept ilustrare voiți
aduce câte-va exemple noue pentru am-
bele categorii de etimologisare populară.

Etimologia populară în sensul mai
larg al cuvîntului, e orî-ce adaptare romă-
nescă a elementului străin, obscur sêu de
o formă mai neobișnuită, fără considerare
la aceea, decât există sêu nu vre-o legătură
de sens între cuvîntul adaptat și între
forma romănescă, care i a servit de model.
Transformările de felul acesta, formeză
prima clasă a etimologiilor populare. Êtă
câte-va exemple. Damască se numesce un
fel de mătase cu desemnuri, sêu cu flori,
adusă mai înainte din Damasc. Același cu-
vînt însă ne întîmpină și sub forma *ada-
mască*, ca și când ar fi o derivațiune din
Adam. Din ungherecul *bersek* s'a făcut ro-
mănesc *berc* (pădurice), după analogia for-
mei romănesci deja existente *berc* (cu coda
scurtă, fără coda; compară ung. *birka*, oia
cu lăna scurtă și creță, pol. *bierka*, oia tur-

Astfel de conclud a luat și comuna nemțescă Jamul mare (Nagy Zsam). Apărând — probabil notarul comunal — contra acestui conclud, a ajuns la congregația comitatului Timiș, ținută la 19 ale curentei, când deputatul dietal Em. Vargics, ca virilist în congregația, a eselat în cunoscutul patriotism al renegeților, a combătut, er congregația a *dissolvat* concludul numitei reprezentanțe. Din asta s'a născut apoi în părțile Bisericii albe o dispută *jurnalistică* cu Vargics, la care acest vrednic patriot răspunde în „Temesvarer Zeitung“ de aici, numărul apărut ați, între altele și aceste:

„A mea poziția principiară“ — ăice Vargics — „este... că legea pentru naționalității e *deja învechită, eră modificarea ei este neapărat de lipsă*“...

„Eu și ați sunt de părerea, ba repet cu intonare, că și până la revisuirea legii despre naționalității nu se mai pōte suferi, ca sub mantaua acestei legi liniștea cetățenilor s'ă conturbată prin agitațiuni demonstrative inimice patriei“...

Mai am s'ă vă descoper, că Em. Vargics (de origine Vargich, croat), pe la anii 1868—1878 era unul dintre cei mai valoroși *oposiționali* în comitatul nostru, er cam dela 1880 a fost neîntrerupt deputat dietal *gubernamental*, ales — *more patrio* — în cercul *Rittbergului* (acum *Végvár*), un cerc aprōpe curat românesc, pe care odinioară și înainte de a se decreta pasivitatea, il reprezenta în dietă ilustrul nostru bărbat d-l Alexandru *Mocsanyi*.

Acest Vargics este un matador între deputații dietali semper gubernamentali, membru în mai multe comisiuni dietale, chiar și în cea de „imunitate“, prin urmare enunțarea lui se pōte privi cu multă verosimilitate ca o *răsuflare a guvernului actual în cestiunea pomenită*.

Și răsuflarea este sinceră și clară: „Legea despre egala îndreptățire a naționalităților este *deja învechită*, revisuirea ei o lipsă întetitoare“. Se pōte mai clar și mai sincer?

Mă opresc de astă-dată la această constatare, deși de alt-cum nu aș putē decât s'ă felicitez guvernul, care mai bucurōs ar sterge o lege ce stă scrisă numai pe hărția de atăția ani, d'er de fapt nu a fost nicl când executată, ci numai desprețuită, călcată și dripită.

Autonomia catolică — Români uniti.

Dilele acestea a fost trimis membrilor din Congresul pentru autonomia catolică raportul comisiunei de 27 a acelu Congres asupra elaboratorului acesteia, împreună cu o scrisōre a primatului Claudiu Vaszary.

Raportul, subscris de președintele comisiunei conte Iuliu *Seapary*, și de raportorul Dr. Iuliu *Havanyi*, schițeză în liniamente generale proiectul de statut elaborat de cătră comisiunea de 27. ăice, că comisiunea a avut în vedere, că dela 1871 au trecut 3 decenii, fără de a-se fi realizat au-

tonomia pe baza statutului din 1871. Nicl de rēndul acesta însă nu se va realiza, decât în cas, decât organismul autonom și cercul lui de influență nu s'ă va isbi în dogmele de credință neschimbate ale bisericei romano-catolice universale, precum și în dispozițiunea hotăriri prea înalte, ca dreptul patronatului și de supremă inspecțiune al Maj. Sale s'ă fiă conservat integru.

Cu considerare la aceste principii, comisiunea a elaborat statutul de autonomie, ținēnd în același timp sēmă de legile de stat existente, a căror modificare ar întărția introducerea autonomiei catolice.

Din motivele acestea comisiunea a fost silită a-se abate, în pregătirea elaboratului seu, dela acele hotăriri din 1870/71, cari au împiedecat și până acum introducerea autonomiei. Comisiunea s'a îngrijit, ca vechiul exercițiu de drept al statului catolic din Ardeal și cercul lui de drept statutar în lege s'ă nu fiă restrins prin noul *organism regnicolar*, și totuși la adunarea catolică regnicolară s'ă fiă reprezentată și diecesa din Ardeal, er cercul de influență al autonomiei regnicolare s'ă se estindă și asupra părților ardelene.

Urmēză acum acea parte din raport, care se referă la biserica română unită. Traducem verbal:

„Comisiunea a luat la desbatere adresa *romano-catolicilor de rit grecesc* aparținătorii arhidiecesei de Alba-Iulia și Făgăraș și provinciei metropolitane, în care dau expresiune dorinței, ca ei s'ă fiă lăsați *afară din acest organism autonom regnicolar*, respective, ca *autonomia arhidiecesei și metropoliei de Alba-Iulia și Făgăraș de rit grecesc s'ă se organizeze separat*. Comisiunea n'a aflat de realizabilă această pretenșiune, *deōrece scōterea romano-catolicilor de rit grecesc din organismul regnicolar, s'ar opune rescriptului prea grațios al Majestății Sale*; căci interesul tuturor catolicilor maghiari pretinde, ca în acest organism *biserica noastră s'ă rămână în întregitatea sa, și ăinem a fi în interesul chiar al coreligionarilor noștri romano-catolici de rit grecesc*, ca și ei s'ă se împărtășesc de favorurile autonomiei, ce se va înființa“.

În fine raportul spune, că căți-va membri ai comisiunei de 27 doresc a înainta vot separat față cu proiectul ei de statut.

În legătură cu această amintim, că „*Magyarország*“ dela 30 Iulie publică erăși un veninos articol în contra bisericei române unite. Fōia ungrurescă se ocupă de rēndul acesta cu un așa numit „*Sinod gr. cat. valah*“, ce se va convoca la Blășiū, pentru a protesta în contra ajutorului de stat, a Congreui catolice și a autonomiei catolice. Dupăce spune, că acest sinod ar avē caracter politic și de naționalitate, căci el ar fi identic cu „ruperea întregii bisericei române gr. cat. de biserica latină“, și după-ce scie s'ă mai asigure, că „Roma nu va da autorisația pentru un astfel de Sinod“, în care de altfel „nu s'ar reprezenta

— ăice — diecesele de Gherla, Orad-a-mare și Arad“ (vrē s'ă ăică Lugos), ăiarul lui Bartha apelēză la guvern s'ă grijască, „ca arborii din Blășiū s'ă nu creșcă până'n ceriū“. În fine ăiarul kossuthist afirmă, că de bună sēmă *Coleman Szell* nu și-a uitat cuvintele lui *Francisc Deak*, prin care a dat odinōră lui *Andrassy* sfatul, s'ă chieime *ad audiendum verbum* pe episcopul de Alba-regală *Vicențiu Jekelfalussy* — lucru, ce s'a și întēplat. „Ei, d'er ceea-ce se pregătesc la Blășiū — s'ăfirșese „*Magyarország*“ — nu e mai puțin decât ceea-ce a făcut *Jekelfalussy* la bētrânețele sale“. — Cu alte cuvinte cere, inderec, ca I. P. S. Sa metropolitul *Mihalyi* s'ă fiă citat de ministrul președinte *Szell ad audiendum verbum*.

Etă unde am ajuns!

Acțiunea Slovacilor. Unul dintre oratorii dela adunarea poporală slovacă din *Liptoszentmiklos*, a trimis ăiarului „*Buda-pesti Hirlop*“, o declarația privitor la cele ce s'au vorbit în amintita adunare, precum și la scopul ce-l urmăresc adunările Slovacilor. D-l *Emil Stodola*, căci acesta e oratorul adunării din cestiune, protesteză în contra acușățiunilor de nepatriotism și panslavism, cu care l'a gratificat „*Bud. Hirlop*“, și ăice: „Noi naționaliștii (slovaci) declarăm, că partida națională slovacă, vrē ca în cadrul legilor patriei s'ă realizeze condițiunile necesare, ca Slovacul, ca Slovac, și trăind ca Slovac, s'ă-și desvōlte naționalitatea sa pe tōte terenurile și s'ă se fericescă astfel în patria sa“. Apoi citēză următoarele din vorbirea ce a ăinut'ō în *Liptoszentmiklos*: „Declarăm bărbătesce și sērbătoresce, că și înaintea noastră e sânt conceptul de patrie, sante sunt însă și drepturile poporului nostru garantate în lege, drepturi, cari nu vom lăsa s'ă fie strivite. Singura dorință a noastră este, ca s'ă putem trăi în patria această, ca Slovaci, s'ă ne desvōltăm naționalitatea, er în schimb oferim fidelitatea noastră neclintită față de rege și patrie“.

Adunarea „Societ. pentru fond de teatru român“.

(Discursul președintelui *Iosif Vulcan*.)

Etă discursul prin care d-l *Iosif Vulcan*, președintele Societății pentru fond de teatru român, a deschis ierl, adunarea generală a acestei Societăți.

Onorabilă adunare generală! Gândul, care trebuie s'ă ne stăpănescă tot-dēuna, în viața familiară și obștescă, în cercuri mai restrinse și în intruniri d'ale frunțașilor, este dorul d'ă ne ridica națiunea.

Câte doruri are sufletul omenesc, nicl unul nu este atât de frumos și atât de sfânt, ca și acesta; căci nu pōte fi nimic mai măreț, decât a-ți servi mama, a-ți face datoria de fiu credincios al ei: iubindu-o cu evlavie, ocrotindu-o de tōte relele și făcēndu-i un traiū priincios, de care s'ă vă puteți bucura împreună.

Dragostea mamei pentru copilul ei

este cea mai puternică și cea mai trainică din tōte simțirile căte a sădit firea în inima omenescă. Incepe de-odată cu nascerea noastră și nu ne părăsesce, decât la cea din urmă resuflare a ei. Celelalte doruri, tōte sunt vremelnice și trecetōre. Se ivesc, ne înalță în lumf închipuite, apoi încetul cu încetul aripele slăbesc, sborul lănceșose și în cele din urmă se sting și pier, par'că nicl n'ar fi fost.

Dorul măririi te încăldeșese numai până ce ai atins culmea, apoi strălucirea ei îți pare orbitōre și șgomotul obositor; dorul bogăției, decât l' veți implinit, nu te mai indestulesce, îți deștēptă er alte dorințe și ești vecinic nemulțumit; dorul frumșeții, care ademeneșce atătea inimi tinere, cu trecerea anilor se duce și el; dorul dragostei, atât de dogoritor la început, cu timpul scade, se potoleșce și de multe-ori rēcesce cu totul: numai dorul mamei nu trece, nu încetēză nicl-odată; numai acela ne luminēză necontentit, veghând cu atăta bucuria la lēgănul nostru, cu căta însuflețire ne incunună fruntea în luptele vieții, cu căta duiosia ne lēgă ranele, cu căta compătimire ne mângăe în dureri și cu căta sfințenia ne ține pururea ardēndă candela amintirii jelitōre și nemângăiate.

A nu-ți iubi mama, este cel mai mare păcat; a o părăsi și chiar a te lēpăda de ea, toomai în vremuri de primejdia, este cea mai murdară ticăloșia; a-ți ridica pumnalul asupra ei, este a te dobori mai jos de fiarele sēlbaticie.

Mama noastră a tuturor e națiunea: o vrednică mamă, care a îndurat mii de suferințe; iubitor și bună, care și-a pus în cumpenă pentru noi tōte podōbele; de neam mare, căci e odrasla gintei latine, din care și-a adus comori de însușiri — neprețuite, ce alții n'au. A fi vlăstarii ei, e mândria noastră. A o iubi și a jertfi pentru ea tot, chiar și viața, e datoria noastră de omeni cinstiți.

Etă cuvēntul pentru care Românul își iubescă nēmul, cuvēntul pentru care e dator s'ă iubescă și pentru care desprețuesc or-ice momeli și nu-i pasă de căte piedecă i-s'ar pune în calea acestei iubiri.

Dragostea de nēm a fost din moștrămoși chiagul vieții noastre naționale. Ea ne-a scăpat din urgiile vēcurilor trecute; ea ni-i și acumă stēua conducetōre pe calea vieții; tot ea are s'ă rămăie în veci farmecul, care ne domnesce inima și ne robesce sufletul.

Pōți s'ă fi cât de sērbătorit: departe de nēmul tēu, de vatra ta, de-odată te tredeșci, că și-a urit de tōte; tāmăierea nu-ți mai face plăcere, pompa nu te mai farmecă — și afii, că impresorat d'ă comorile tale, ești sērac, căci inima și-i golă; că în mijlocul veselilor șgomotōse, sufletul tēu tace nepășător, — că între cei ce te omōră cu dragostea lor, te simți atât de strēin, atât de trist. În momentele acelea te apucă uritul, care te usucă ăiua-nōptea și-ți deștēptă un dor, ce-ți mistue tōtă ființa: dorul de nēmul tēu, de vatra ta, care te-a născut, și unde ai fost atât de fericit. Și dorul te mână s'ă te scapi de tot ce-ai agonisit, s'ă lași pompă și mărire în plata Domnului: s'ă te reîntoreci acasă, de unde ai plecat în lume, sērac cum ai venit, d'er cu credința s'ă gasești acolo o comoră mult mai prețioasă, mulțumirea, care s'ă înăurescă amurgul ăilelor tale și s'ă-ți redea fericirea, pe care ai perdut'ō. Căci nu este în lume fericire, decât numai în sinul nēmului tēu, și nu-i pe pământ nēm

cescă, sēu românescă cu *cōda scurtă* etc.). *Căpar* e formă etimologisată poporală a ungrurescului *kăplār* (corporal), deși n'are de a face nimic cu capra. Coropișniță, un greer mare și veninos, ce trăesce prin grădini, se mai numesce în România și *conopistiriță*, prin alăturare la grupul cuvēntului conopidă (un soiū de varză); din conochifiriță, formă dialectală a conopistiriței, a rezultat, tot prin etimologizare poporală, formele: *cōna chiftirița* și *cocōna chiftirița*. Tănacetum se numesce românesc ferece din lat. *filius*, *filius*. O formă etimologisată a acestui cuvēnt e *fericea*, ca și când ar fi o derivațiune din fericire, fericit. Din palatum latinesc (cercul gurei) a trebuit s'ă resulte românesc părăt, deminutiv părătaș. Prin confusiune însă cu substantivul împērat, a rezultat forma etimologisată *impărătuș* (partea cārnoasă și rēsărită în mijlocul cerului gurei, la intrarea gătēlului, numită și omușor). *Măricica* se ăice pe alocurea în loc de *Marițica* (Mariōra), întocmai ca și când ar fi o derivațiune din adjectivul mare, măricel. *Muștegiu* se mai numesce mucegaiul,

fără indoială după analogia formelor muște, mușteriu etc., fără s'ă existe vre-o legătură de sens între ele. Lexiconul de Buda menționeză și o formă *numeresc* a cuvēntului nimeresc, formă născută sub influința substantivului, sēu verbului număr. *Piciōrcă*, probabil din ungrurescul *pecserke*, se numesce în unele părți cartoful, deși n'are nicl în olin, nicl în mănecă cu piciorul. Un evident cas de etimologizare poporală avem și în forma *solomândră*, o variantă a substantivului salamandră, sēu *sălămăzdră*. Din forma rusescă *somŭ* (Silurus, pesce) a rezultat românesc *somn* prin confusiune cu substantivul *somn* (lat. *somnus*), întocmai precum strugul, se mai numesce și *strung* prin confusiune cu substantivul strungă. Se mai ăice și *trancafuse*, în loc de *catrafuse* prin alăturare la grupul cuvintelor: a trāncăni, trēnca flēnca etc., er în loc de jidăresc se aude pe alocurea și *ăddăresc*, ca și când ar sta în legătură cu în zadar.

În chipul acesta din forma originală daina, fōrte ușor s'a putut face doină, prin alăturare la grupul altor cuvinte românesc

începetōre cu silaba dci-, precum e însuși numeralul doi, apoi substantivul doiū, (lat. *dolium*), de unde adjectivul doios, asemenea doică, doiniță (donița) etc. — pe când cuvinte începētōre cu silaba dai- în limba românescă nu există afară dōră de forma cu totul dialectală *daică* (ung. *daika*) a cuvēntului doică, — întocmai precum bunăōră din ziafet (turc. *ziāfet*, chef, petrecere cu ospēt) a rezultat forma *zaifet* după analogia lui *zaif* (indispuș), *zaiffic* (indispoziția), *zaim* (soldat turc) etc., fără s'ă existe nicl cea mai mică legătură de sens între ele.

A doua clasă a etimologiilor pop. în sensul mai strins al cuvēntului cuprinde în sine acele casuri de etimologizare, când transformarea se întēplă după analogia unor cuvinte, înrudite și ca sens, cu cuvēntul obscur, trecut prin procesul etimologizării poporale. Damă se numesce în graiul poporului nostru de regulă o femeie decăpută. Forma *adamă* a aceluiași cuvēnt s'a născut fără indoială sub impresiunea pēcatului strămoșesc a lui Adam. *Ădiată* (testament), o variantă a lui diată, e rezultatul

unei ingenioșe etim. pop. pusă în legătură cu verbul adiere, căci testamentul manifestă tot-dēuna ultima suffare (adiere) a murindului. *Amănar* în loc de amnar (lat. *ignarium*) asemenea e o plastică etim. pop., voinđ ore-cum s'ă exprime, că amnarul este un instrument de mână. Forma *ciurciuea* în loc de cercevea s'a născut sub influința substantivului ciur. *Dator* în loc de detor (din lat. *debitor*), precum il mai aflăm încă în lexiconul de Buda, asemenea s'a născut sub influința verbului a da, dare, voinđ s'ă exprime, că cel ce e dator, are s'ă dea și nu s'ă ia. *Mormēnt* în loc de mormēnt (la Aromăni mormintu¹⁾ din lat. monumentum, e o formă născută sub influința etim. pop., formă născută sub influința cuvintelor mort, mōrte, mor²⁾. Tot așa se esplică *piparcă* (sub influința lui piper), în loc de paprică; *patrafir* (după analogia lui fir)

¹⁾ Păpăhagi, Jocuri copilăresci la Romăni din Macedonia pg 66.

²⁾ Forma etimologisată mormentum o aflăm deja în inscripțiunile latine Juvērare din catacombe. Comp. Hașdēu, Columnal. Tr. 1832 pag. 546

atât ve vrednic, ca nemişul din care te tragi; limba dulce și armonioasă, ca limba mamei tale; oraș atât de frumos, ca sătuțul în care ai vădit lumina dăiei și unde ai copilărit; loc sfânt, ca și căminul părintesc căruia te închini smerit.

Acosta simțire are o putere supra-omenescă, o putere, care ne copleșește sufletul și ne subjugă mintea, o putere, care dă sbor nădejdei și curajiu voinței noastre, o putere, cărei ne supunem cu fală. Puterea acosta se numește: conștiința națională.

Conștiința națională ne spune, ce suntem și ce trebuie să fim; ea ne deșteaptă mândria de nemişul din care ne tragem și ne arată, ce avem să facem, ca fii vrednici ai nemului; ea ne învață să ne iubim graiul, obiceiurile, portul și tot ce-i al nostru; să nu le dăm pe câte comori sunt în lume; ea ne dă curajiu, ba chiar ne poruncește, să ne înfățișăm tot-deuna și pretutindeni ceea ce suntem, ceea ce vrem să rămânem.

Istoria vésurilor ni-e mărturie, că poporul cu conștiința națională n'are să se temă de nimic. Poți să-l isbesci cât de crud, tot n'ai să-l strivesci; poți să-i pui câte stavile, tot n'ai să împedesci înaintarea lui; poți să-l nedreptățești cât de volnic, tot n'ai să poți opri avântul lui; căci conștiința națională e scutul, care l'apără, și țara, care-l scote biruitor din toate primejdiile.

Volnicia pôte să-i răpescă tot, să l'facă rob, să-i stingă chiar viața; dar nu-i putere în lume, care să-i cuprindă inima și sufletul, care să-i năduze simțirea și să-i sugrume conștiința națională.

Datoria frunțașilor ori căru neam este dără a deștepta, a înrădăcina și a desvolta conștiința națională. O muncă acosta, la care trebuie să ia parte toți, căți țin să fie vrednici de cinstea obștescă, dând cea mai bună parte a puterii lor. Și cine este acela, care s'ar retrage, când mama, când națiunea, îi cere sprijinul? Nu-i datoria mai sântă, decât aceea față de sângele tău; nu-i mulțumire mai dulce, decât aceea, că ți-ai împlinit acosta datorie; și nu-i mândria mai înaltă, decât aceea, că și tu ți-ai dat ajutorul la ridicarea neamului tău.

Acosta uriașă și dumnezească muncă, ce frământă neamurile, se face prin răspândirea culturii. Cultură de jos și până sus, etă temelia cea mai tare pentru a se clădi pe ea viitorul unei națiuni. Cultură, etă ce avem să propovedim noi neîncetat.

Cultura însă numai atunci pôte să pătrundă în mēduva ființei poporului, numai atunci pôte să prindă acolo rădăcini vājioase; decă e potrivită firei lui, felului său de cugetare, trebuințelor sale și traiului său.

Ori ce încercare de a-i impune alta cultură, e numai o pierdere de timp și de parale, o siluire păgubitoare, care-ți amestecă capul și în cele din urmă te alege cu nimica; întocmai precum nu poți să-meni ori ce sămēnță în ori ce pământ, căci acosta nu încolțesc sămēnța, și în loc de rodul dorit — te trezești cu polomidă, știr și scăeți...

Prin urmare, singura cultură priincioasă pentru un popor, menită să-i între în fire, singura, pe care o pricepe și care pôte să-l ridice, este cultura națională.

Cultură națională! Aceste sunt cuvintele, ce poporele tinere au să le scrie pe stēgul cu care pornesc în marea mișcare

a renascerii lor culturale. Acesta e și stēgul nostru.

Să facem dēr acostui stēg un loc de cinste în cercul familiei noastre; să-l atēnăm de amvonul bisericeii; să-l aședăm pe catedra școlii; să-l înalțăm în fruntea teatrului; falfăitul lui să însuflească pe poeții și pe toți cei ce țin în mână condeiul, penele și dalta; să-l ducem în toate petrecerile noastre; să-l purtăm tot în sufletul nostru, ori unde am merge și ori ce am face; să-l arborăm pe piscul munților, să-l vadă toți din toate părțile și să se adune sub el; pentru el să trăim și murim, și murind să lăsăm cu limbă de mōrte urmașilor noștri să-i rămână veșnic credincioși.

Marēta privelise acosta, vādēnd pe toți la lucru pentru cultura națională.

Infățisarea satelor de-odată se schimbă. Casa cea mai frumoasă e școlă, o droie de copii intră vesel, întâmpinați de învățătorii harnici. Flăcăii cetesc gazete și bētrâni ascultă. Bărbații se duc în biblioteca ambulată să-și cēră cărți de cetit scrise anume pentru popor. Fetele și nevestele lucrează pentru expoziții, sub conducerea unei coconite eșită din internat. Er colo este o întrunire culturală, un tiner dela universitate, care-și face vacanțele în sat, ține poporului prelegere din cele ce-a învățat la școlă.

La orașe frunțașii, ca nisce frați de cruce, dau umăr la umăr, și propășirea face minuni. Vorba ce-i conduce este: „Total pentru cultura națională”. În fie-care casă cel puțin câte un diar românesc. În deosebi damele sprijinesc călduros literatura națională. Er casinele toate au câte o bibliotecă, în care găsești toate scrierile bune românești.

La ușa bisericilor este o cutiă, cu inscripția: „Pentru cultura națională”, unde fii-care aruncă bucurosi obolul său. În școlă altă cutiă, spre același scop, în care băeții și fetele cu fericele își pun bănuții. În familii tot asemenea cutii te întâmpină, și cine ar putē refusa pe cocōna, când te potfescă să dăruiesc ceva!? Te duci la restauranturi, ori la oteluri romānesci: pretutindeni găsești pe masă cutia. Burlacii, cari n'au nici casă nici masă, dēr se intruesc totdeuna la același birt, și-au pus și în mijlocul mesei o astfel de cutiă, ca să aibă între dēnșii un altar la care să se închine și care să le facă bucuria.

Și nu este nici o petrecere, unde să galgăie fete cu ochi seducători și nu te supună unui plăcut birt pentru cutiă. Și nu este nici o nuntă, în care „jocul miresei” să nu se danseze pentru cutia culturii naționale.

Și nu este nici un botez, fără acosta cutiă. Se și umple cu vēr; părinții, nănașii, la si frățorii, toți cinstesc cu plăcere...

Și astfel unii dându-și talentul, alți obolul său brațul: tinerimea cu rīvā călcând în urma înaintașilor obosiți, — norii vremii posomorite se risipesc și se ivesc cureubeal unui viitor seniu.

La zarea lui își pare că vād ridicându-se, ca din povești, și Teatrul Românesc...

Și cuprins de-o negrăită fericeie, ca cel ce și-a vădit visul cu ochii, cad în genunchi tremurând și înalț spre cer glasul meu slăbit:

— Acum slobođesc, Dōmne, pe robul tău...

Salutându-vē cu stimă și dragoste frățescă, deschid adunarea generală!

SCIRILE DILEI.

— 19 (31) Iulie

Serbarea-Petōfi. Eri s'au făcut în Sighișōra mari serbări „patriotice” în amintirea poetului maghiar Al. Petōfi, care înainte cu 50 de ani a cădūt în lupta dela Sighișōra. Din incidentul acesta foile unguresci publică articuli ditirambici asupra poetului, care a schimbat lira cu sabia, ca să combată în tabōra lui Bem contra austriacilor și oștilor auxiliare muscălesci. Bētrānul romancier Jokai M. a scris o apoteasă, pe care o vedem publicată în mai multe diare, unele chiar în frunte. În apoteosa acosta Jokai nu se sfesoa a dice, că ađi „toți cetățenii sunt liberi și frați”. O fi, — dēr „libertate” și „frățietate” ungurescă! Ideia acosta o vedem accentuată și în articolii elogioși ai diarelor maghiare. „Bud. Hirlap” se bate în piept și strigă cu emfasă, că „în patria maghiară” n'a fost și nu este deosebire între Maghiar, Valah, Sērb, German, Slovac etc. etc., ba „Pesti Naplo” are chiar nemodestia de a-și începe articulu sēu cu cuvintele „Petōfi va fi sērbătorit mână de națiunea maghiară unitară indivisibilă”, înțelegēnd aici pe toate poporele din țērile corōnei St. Stefan. — Cum li-e obiceiul, fac și din acest prilej politică și încă politică șovinistă provocătoare de rassă.

Sfīrșitul crucerilor. Crucerii vor fi scoși din circulațiune cu ziua de 31 Decembrie 1900. Oficiilor de dare li-s'a impus, să administreze în fii-care lună crucerii încurși în visteria centrală, unde sunt prefăcuți în piese de câte 2 bănuți. Dela 1 Ianuarie 1901 însă crucerii nu vor mai fi nicăiri primiți.

Episcopul croat Strossmayer petrece de cât-va timp la băile din Rohits (Stiria). Dilele trecute s'a dus la el o deputația de 100 persoane, ai cărei orator, deputatul croat Kiepach, a salutat pe episcopul Strossmayer, ca pe părintele culturii slave, care a pus basă academei croate, prin crearea unui fond de 50,000 fl. dăruiți de episcop. Strossmayer rēspunse fōrte mișcat și a sārutat de repețe-ori pe orator. S'a dat apoi un banchet și s'au ridicat toaste în onōrea lui Strossmayer.

Ce lipsă era? Ce lipsă era, ca familia de curēnd decedatului protopop român gr. cat. din Tetiu, Ananiă Hossu, să tipărescă anunțurile funebrele și în limba maghiară? Ananiă Hossu a fost protopop român și nu slujbăș unguresc. Pentru-ce dēr i-se batjōuresce memoria prin renegarea naționalității, de care așa scim că, Ananiă Hossu nu s'a lăpēdat?

Distincțiunea ministrului comun de rēșboiū. Ministrul comun de rēșboiū Kringhammer a împlinit dīlele acestea 50 de ani de serviciu în cariera militară. Din incidentul acesta Maj. Sa i-a dat titlul de baron.

Ori cum ar fi, singura espicare rațională psihologică a formei doină este, să o considerăm drept o variantă posterioară a prototipului daina, variantă trecută prin procesul de transformare al etimologisării populare, fie ea de ori-ce categoriă. Ori clăsam forma doină în prima grupă ori în a doua categoriă a etimologiilor pop. — și pôte mai mult ne apropiām de adevēr, decă vom admite o comună conlucrare a motivelor enumerate în ambele casuri — după stadiul actual al cercetărilor limbistice atât e aprōpe incontestabil, că forma mai recentă doină în raportul său cu forma daina, nu pôte fi decă o etimologię populară din prototipul de origine lituanic „daina”. Etă dēr resolută și a doua parte a problemei, ce ne-am propus în micul tractat de față.

Dixi.

mus (compară ung. udvar, curte.) Nu stă nici hipotensă D-lui A. Densușian (Ist. lit. rom. pg. 168, Nota), că doina ar fi o formațiune curat romānescă din doiū (dolium), din simplul motiv, că în limba romānescă peste tot nu există nici un sufix derivativ -nd.

Alegere de deputat în Hațeg. Alaltēri s'a făcut în Hațeg alegere de deputat. Unicul candidat, președintele tribunalului din Brașov Alesandru Ponori, a fost ales cu unanimitate. Ponori este „liberal” și guvernamental.

Necrolog. Joia trecută s'a sēvērșit în cimiterul Sf. Vineri din Bucuresci înmormēntarea rēmășiștelor pāmētesci ale dōmnei Irina Ioan Vasilescu, născută Popoviciū, decedată în dimineța dīle de 13 Iulie v., după o scurtă suferință, în etate de 28 de ani. Condolențele noastre cele mai adēnc simțite mult întristatului soț, surorilor rēposatei: Elena Mureșianu, Victoria Șeicărescu și tuturor rudeniilor. Fii-i țērina ușōră și memoria binecuvēntată!

Pasēri veninōse. În primăvara anului acestuia, precum se anunță din Roma, s'a întâmplat în mai multe rēnduri, că oșpeții s'au bolnăvit în diferite birturi după mănecare. Un asemenea cas s'a petrecut acum de curēnd în Neapole. Din întâmplare între oșpeți a fost de față și un medic, care a înscințat casul momentan autorităților. Cercetându-se mănecările din oșpētăria, s'au aflat între ele și nisce pasērele numite ucellino mult căutate în Italia. Pasērile fuseseră otrăvite cu sublimat de arsenic. Lucrul se espică așa, că pasērile aceste se vēneză în cantități fōrte mari; o parte din ele se pregătesce ca friptură, altă parte se prepară ca obiect de lux pentru înfrumșetarea pālăriilor. Acestea din urmă, pentru-ca să se conserve mai bine, se prepară cu arsenic. Așa a ajuns apoi din greșelă otrava și în pasērile destinate pentru bucătăria.

Musica militară va concerta mână sēră, Marți, în grădina otelului „Pomul verde”, eventual în pavilionul de sticlă. Intrarea 30 or. Inceputul la 7 1/2 ore. În programă mai multe cāntări romānesci.

Revistă externă.

Inchiderea conferenței de pace. Alaltēri delegații conferenței din Haga au ținut ultima ședință plenară. În ședința acosta s'a primit definitiv învoiala referitoare la tribunalele de arbitrii aleși. Conferența apoi s'a închis. Ședința de închidere a fost publică. Cu ocazia acosta s'a făcut cunoscut, că procesul verbal provēdūt cu clausulă, a fost subscris de toate puterile. Invoiala referitoare la tribunalele de arbitrii au subscris-o 16 state; convențiile privitoare la rēșboiele pe uscat și mare le-au subscris 15 state, din 17; tot așa au fost subscrise de 15 state și declarațiunile referitoare la întrebunțarea bombelor și cartușelor oprite. S'a cetit apoi scrisōrea reginei Țērilor-de-jos, adresată Papei, în care regina îl rōgă să dea sprijinul său moral operei conferenței. După acosta președintele Staal accentuă, că opera conferenței nu e desēvērșită, însă e sinceră, practică și înțelptă. Conte Munster, delegat german, a mulțamit președintelui Staal pentru conducerea lucrărilor conferenței. Vorbirea de încheiere a rostit-o delegatul Țērilor-de-jos, de Beaufort. El a accentuat, că deși conferența n'a realizat visurile utopiștilor, totuși ea a desmīnțit negrele pređicōri ale pesimiștilor. Dise, că conferența va da un puternic sprijin guvernelor în tendințele, cu cari vor să resolve cestiunea reducerii armărilor.

Francia și Germania. Un redactor al diarului rusesc „Novoie Vremia” a avut o întrevedere cu un însemnat diplomat francoes asupra stării actuale a relațiilor dintre Germania și Francia. Diplomatul francoes a constatat mai întâi, că Francesii sunt bine dispuși pentru Germania. Impēratul Wilhelm II a promis să sprijine planurile francoese în Egipt și a trimis o notă precisă ambasadorului său la Constantinopole, în care se dau acestuia instrucțiuni să sprijine interesele francoese. Partidul anglofil din Paris a fost acum cu desēvērșire bātut de diplomația germană. E de așteptat, ca în curēnd să se încheie un aranjament între Francia și Germania cu privire la cestiuni de politică colonială și

în loc de patrachir, cum e în grecesce; rujmālin (ruje, mālīn) în loc de rosmarin; sântirimb³⁾ sub influința adjectivului sânt în loc de țintirim; saltea, ca și când te ar sălta din turc. selte; șoricică sēu șoricicică în loc de sārnică (sare de arsenic), pentru că se dă șōrecilor; sugară, sugarcetă în loc de țigară și țigaretă, pentru-că sugr din ea; zavrāgiu în loc de zavergiu (dela zaveră) sub influința lui javră și zarvā. Tot așa s'a născut în fine forma populară lăcrāmățiā în loc de reclamațiā, pentru-că de fapt bietul țēran numai după multe umblete și lacrimi vērșate își pôte reclama dreptul său⁴⁾; erā locaș în loc de lăcaș (ung. lakás), locuință în loc de lăcuinșă, locuesc în loc de lăcuesc (ung. lakni), asemenea e o nimerită etim. pop. datorită influinței cuvēntului loc.

În ceea-ce privește forma doină, ca

³⁾ Frāncu — Candrea. Romāni din munții apuseni pag. 105.

⁴⁾ Pentru sens să se compare sinonimele aceluiași cuvēnt: jalbă din jale și plān-ōre din verbul a plānge.

etimologiā populară din daina, eu unul sunt mai curēnd aplecat s'o clasez în acosta a doua grupă a etimologiilor populare, decă în prima categoriă. Tonul fundamental al dainei noastre e duiōșia, e acel timbru specific doiōs, pe care poporul îl esprimă ađi prin tipicele cuvinte de dor și jale, er odinicōră prin sinonimul acestora doiū. Esistând odată acosta intimă legătură între doiū, doiōs, duiōșia și între daina, fiind în inima și cugetul poporului român noțiunea de daină nedespărțită de noțiunea doiū și doiōs, e aprōpe mai mult ca probabil, că aceste cuvinte au fost acelea, cari au înfluițat și au schimbat infățisarea originală a cuvēntului daina, prefăcându-l, în doină, indicând acum deja și prin forma sa caracterul său doiōs⁵⁾.

⁵⁾ Doină nu stă în nici o legătură cu sērb. dvojnica, dvojnica, dvojica. fluier, flaută ciobānescă cu 2 fevi, vechitū bulgar dvoj, duo, bini, dvoinū duplus, dvoina dyas, precum voesce Cihac (Dio. etym. II pg. 98), căci înainte de toate grupul inițial dv- a¹⁾ elementelor slave se simplifică în limba romānescă în v-, precum e d. e. în vornic din v. bulg. dvornikū, com-s palatii, din dvor, aula, do-

prin care se vor acorda folose Germaniei. In tot cazul ministrul Delcassé lucrează cu zel în această direcțiune. Se poate, ca înțelegerile cu privire la afacerile coloniale, să fie numai o piatră de încercare și ca ele să fie urmate și de alte înțelegeri foarte serioase. Diplomatul francez nu crede imposibilă o nouă triplă alianță, care să cuprindă Rusia, Germania și Franța.

Turcia și Albanesi. Se anunță din Bucuresci, că guvernul otoman a cerut guvernului român să interdică pe teritoriul român congresul, pe care Albanesi vor să-l țină în Bucuresci, în scopul de a adresa cabinetelor europene un memoriu, în care să ceară autonomia Albaniei.

Seminariul Vancean de băeți.

1. Părinții, cari voiesc să-și așeze băeții pe an. scol. 1899/1900 în seminariul tinerimii române gr. cat. dela gimnasiul superior gr. c. din Blășiș, prin acesta sunt avisați, că termenul concursului de primire este 15 August n. c. Cererile de primire sunt a se adresa Prea Veneratului Consistor Metropolitan din Blășiș și, ce privesc pe băeții, cari în anul scol. trecut nu au fost elevi ai Seminariului tinerimii, au să fie instruite cu estras de botez, testimoniu de pe anul scol. trecut și atestat de vaccinare. În cerere părinții sau îngrijitorii au să-și însemne locuința și posta ultimă cu acuratețe și să declare, că cunosc deplin toate condițiunile și se obligă a-le împlini pe toate.

2. Pentru elevi sunt a-se plăti: 4 fl. taxă de înscriere, 1.20 fl. pentru quartir, vîpt, luminat, încălțit, spălat și în cas de lipsă medic și medicină, 1 fl. taxă de scaldă, 3 fl. taxă pentru întăritul schimburilor (călcatul rufelor), așa-dăru cu totul 128 fl. la an. Taxa de înscriere, de scaldă și de întăritul schimburilor are să se plătească totă de-odată cu ocaziunea înscrierii, suma de 120 fl. în 2, respective 4 rete anticipative, ast-fel că în 1 Septembrie cu ocaziunea prezentării sunt a se plăti cel puțin 38 fl., respective 35 fl. În cas de 2 rate, rata a doua se va plăti în 1 Februar, în cas de 2 rate, rata a doua se va plăti în 15 Noemvrie, rata a 3-a în 1 Februarie, rata a 4-a în 15 April. Sumele aceste sunt atât de mici, încât numai primindu-le regulat și anticipativ se poate satisface atâtor trebuințe, câte sunt cu susținerea și îngrijirea elevilor. Alt-fel rectorul va fi silit să dimită pe elevii, ai căror părinți sau îngrijitori nu-și vor solvi ratele la timpul său.

3. Elevii vor avé să aducă cu sine: a) 4 părechi de schimburî de pânză, seu de giolgiu, bune; b) cel puțin 4 batiste; c) 2 părechi de încălțăminte și cel puțin 4 părechi de ciorapi, seu de obiele; d) 1 saltea (sac de paie) și două lepedee (cearceafuri) de pus pe saltea; e) 2 perini și 4 fețe de perini; f) 1 țol seu plapomă și 2 lepedee de plapomă; g) 2 lepedee albe de giolgiu pentru coperirea patului (de lână și colorate nu sunt bune, căci nu se pote ajunge la uniformitate); h) 1 cuțit, 1 furculiță, 1 lingură de metal, 1 păhar și cel puțin 3 servete; i) 1 peria de vestminte și 3 pentru încălțăminte; l) cel puțin 3 ștergere și 2 pepteni, unul des și unul rar.

4. Elevii vor avé proviziunea întregă și anume: a) Locuință în sale mari sănătoase, luminoase și provădute cu toate cele de lipsă b) Vîpt întreg, adecă dejun, prînd și cină. La dejun vor avé lapte cald cu pâne, la prînd 2—3 feluri de mîncări, la cină 1—2 feluri. La prînd în țile de dulce va fi supă de carne, carne cu sos și mîncare grosă cu carne, eventual zamă acră cu carne și mîncare grosă cu carne, seu friptură cu garnitură, ér în țile de post supă de legumă și mîncare grosă, ori apoi mîncare grosă de legume și mîncări gătite cu brînză, lapte seu ouă. La cină în țile de dulce va fi friptură, seu mîncare grosă cu carne, în țile de post mîncări gătite cu lapte, brînză seu ouă. c) Spălatul, eventual și întăritul schimburilor; d) Luminatul în timpul recerut; e) Încălțitul în timpul de iernă; f) În cas de lipsă medic, medicină și îngrijirea de lipsă; g) Scaldă caldă în timpul iernii, amésurat prescrierilor igienii. Afară de aceea superiorul se va îngriji, ca elevii, pe lângă controla de lipsă, să fie și ajutorați în studiare.

5. Părinții în decursul anului scol. să nu trimită la adresa seu la mâna elevilor bani, ci banii să vină la adresa superiorității, care se va îngriji să le procure rechisitele de școlă, cărțile și celelalte, ce le sunt de lipsă. Asemenea nici mîncări să nu le trimită, căci seminariul îi proved cu cele de lipsă. Mîncările, ce părinții cu toate acestea le-ar trimite fiilor săi, se vor împărți între toți elevii, în cas de

cantitate mai mică între conscolarii respectivului seu respectivilor elevi.

Ce privesc vestmintele, superioritatea pentru împedecarea luxului, va introduce o uniformă efină și bună, dér pe incetul, fără îngreunarea părinților, așa că fi-care elev va purta vestmintele sale de acuma, dér vestminte nouă nu-și vor pute procura, decât de forma și felul celor designate de superioritate. Procurarea se va face seu direct de către părinți, seu prin mijlocirea superiorității.

6. Părinții sunt avisați, că pentru eventualele stricăciuni făcute de fiil lor sunt răspundători, și vor avé să le rebonifice. De sine se înțelege, că pentru lucrurile și obiectele, ce se strică prin folosire, fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdăunare.

7. Elevii se vor presenta în 1 Sept. st. n. înaintea superiorității seminariale însoțiți de părinții seu îngrijitorii lor, unde acestia vor plăti taxele de lipsă și vor da în sémă obiectele și lucrurile elevilor și li-se va designa mobilierul destinat spre folosința elevilor.

Blășiș, 12 Iulie 1899.

Emiliu Viciu
rector al Seminariului
Vancean de băeți.

Serbările dela Seliște.

(Raport telegrafic al „Gazetei Transilvaniei.”)

Seliște, 31 Iulie. Serbările adunării generale a „Societății pentru fond de teatru român” decurg splendid. Sâmbătă seara la 7 ore a sosit comitetul, constător din d-nii Iosif Vulcan, Virgil Onițiu, I. Mihu și G. Dima. Primirea a fost grandioasă. Totă comuna Seliște era adunată în piața mare; copiii de școlă formau spalir. În mijloc primarul comunei salută de binevenire pe președinte și comitet în numele comunei. Urale nesfîrșite. Musica intonează imnul național. La seara de cunoscință multă lume. Mare animația.

Duminecă dimineța, după serviciul divin, la care a asistat și comitetul, o deputațiune din popor invită pe președinte să deschidă adunarea generală. Sala cea mare a școlii e splendid decorată și plină de lume.

Presidentul Vulcan ține un admirabil discurs de deschidere, plin de avént poetic și sentiment național. Discursul emoțiunează publicul până la lacrimi. Răspunde în numele Seliștenilor protopretorul Drăghici în cuvinte calde și alese. — Din partea „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român” salută Zaharie Bouu. Răspunde Vulcan.

Se cetesce raportul comitetului și al cassarului și se predau comisiunilor. Se cetesce telegramele de felicitare: dela Metropolitul Mețianu, dela Brașov, dela Lipova, Arad, Oradea-mare, Bocșa montană etc. Se cetesce în fine lucrarea foarte interesantă a D-lui Petra-Petrescu: amintiri despre Eminescu, cuprinđend date nouă emoționante din tinereța poetului.

După ședință, comitetul face visite la fruntași. Stradele pline de lume, mai cu sémă de popor, toți în haine de sêrbătore. Festivitățile pretutindenți cu succes moral și material perfect.

Petreceeri.

D-l Ieronim Slăvoca, paroch în Ilva mare, în numele senatului bisericesc invită la actual sântirei iconostasului bisericii parochiale, ce se va face în 13 August n. c. Cu acea ocaziune tinerimea studioasă din Ilva-mare și jur va arangia în favorul bisericeii o petrecere cu joc în sala casei comunale. Inceputul la 7 ore seara. Intrarea 80 cr. de persoană. Ofertele se vor chita în public.

În favorul bisericeii române din Câmpeni se va arangia în „Poduri” o petrecere de vară Duminecă în 6 August st. n. In-

ceputul la 2 ore d. a. In cas de timp nefavorabil petrecerea se va da în sală. Pentru mîncări și beuturi va fi angajat ospetar. Intrarea: de persoană 1 fl., de familie până la 3 membri 1 fl. 50 cr. Suprasolvi- rile se vor chita pe cale diaristică.

REVIEWS.

Un veteran de ai lui Napoleon.

Căți mai trăesc încă dintre veteranii campaniilor lui Napoleon I. Unul există la Cracovia. Se numesce Vicent Markievici și are 105 ani impliniți, fiind născut la 5 Ianuarie 1793. Eță pe scurt biografia acestui veteran, care, decât mai trăesce încă 18 luni, va fi vîdut trei vécuri: declinul secolului al 18-lea, întregul secol al 19-lea și aurora celui de al 20-lea. În 1811, abia în vîrstă de 17 ani, s'a înrolat în al 13-lea batalion *Krakusy*, format de prințul Adam Gartoryski și încorporat în armatele lui Napoleon, în timpul când acestea străbăteau Polonia și Litvania, îndreptându-se spre Moscva. Markievici a asistat la incendiul Moscvei, la desastrul da la Berezina, a întorovășit cu unii din patrioții săi rămașițele marelui armate în retragerea sa epică și a luat parte la luptele dela Lutzen și Lipsca. După căderea lui Napoleon a intrat în armata noului regat al Poloniei, unde a servit succesiv în primul regiment al gardei și în primul regiment de lănceri. În momentul când isbucesce revoluțiunea din 1830, la care ia o parte activă, e șef de batalion.

În 1848 luptă în rëndurile armatei unguresci, care începuse rășboiul pentru independența Ungariei, cu concursul legiunilor polonese. După insuccesul acestei tentative, Markievici se înrolă sub drapelul legiunilor, pe cari marele duce poet Mikievici le crease în Italia. Acesta a fost ultima etapă a acestei strălucite cariere militare. Cu totă vîrstă sa înaintată, Markievici e foarte voinic încă și are o esce-

lentă memorie, care-i permite să povestescă diversele episode ale lungii sale existențe. El păstrază cu evlaviă uniforma sa de lăncer și pörtă cu mândria medalia S-ta Elena. Trăesce într'o odăiță foarte modestă în etagiul al 3-lea, în strada Jagckonska din Cracovia.

Cursul la bursa din Viena.

Din 29 Iulie 1899.

Renta ung. de aur 4%	118.95
Renta de corone ung. 4%	96.30
Impr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2%	121.—
Impr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2%	100.60
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	120.—
Bonuri rurale ungare 4%	94.65
Bonuri rurale croate-slavone	96.25
Impr. ung. cu premii	160.60
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	138.95
Renta de argint austr.	100.40
Renta de hârtie austr.	100.25
Renta de aur austr.	118.90
Losuri din 1860.	139.25
Acții de-ale Băncei austro-ungară	906.—
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	387.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit.	386.25
Napoleonori	9 55 1/2
Mărci imperiale germane	58.80
London vista	120.62 1/2
Paris vista	47.80
Rente de corone austr. 4%	100.20
Note italiene	44.45

Cursul pieței Brașov.

Din 31 Iulie 1899.

Bancnota rom. Cump.	9.38	Vënd.	9.40
Argint român. Cump.	46 1/2	Vënd.	47
Napoleonori Cump.	9.52	Vënd.	9.55
Galbeni Cump.	5.60	Vënd.	5.65
Ruble Rusesci Cump.	126.	Vënd.	127
Mărci germane Cump.	58.50	Vënd.	59.50
Lire turcesci Cump.	10.71	Vënd.	10.73
Scris. tone. Albina 101.—5%		Vënd.	101.50

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior

Antreprize de pompe funebre
E. Tutsek.
Brașov, Strada Porții Nr. 12.
(Lipit de depoul de ghetete al D-nului I. Săbădeanu.)
Recomandă Onor. public la casuri de mörte, aședăméntul seu de înmorméntare bogat asortat în cari toate obiectele, atât sorte mai de rënd, cât și cele mai fine, se pot căpăta **cu prețuri ieftine.**
Comisune și depou de sicriuri de metal ce se pot închide hermetic, din prima fabrică din Viena.
Fabricarea propriă a tuturor sicriurilor de lemn, de metal și imitațiuni de metal și de lemn de ștejaru.
Depou de cununii pentru monumente și plântici cu prețurile cele mai moderate.
Representanță de monumente de marmură, care funebre proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un car funebru vëndet, pentru copii, precum și cioclii.
Comande întregi se esecută **prompt și ieftin**, i au asupra-mi și **transporturi de mörți în străinătate.**
La casuri de mörte a se adresa la
E. Tutsek.

Cea mai bună bere din lume!
„Pilsen Urquelle”,
de vëndare cu paharul numai în
Restaurația Fleischer,
HALA de „BERE PILSEN”
Brașov, strada Porții Nr. 25.